

Σύγχρονη Εκπαίδευση

και η
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ
Σύγχρονη Εκπαίδευση

**Διώξεις και φίμωμα εκπαιδευτικών:
Παλιές “τεχνικές” σε νέα συσκευασία...**

**Κριτική για τα ΕΠΕΑΕΚ, σε ότα μη
ακούοντων ή... συνενόχων;**

* *

Οι “τηλε-διανοούμενοι” της επικοινωνιακής εποχής —
Αξιολόγηση των εκπ-κών — Μαθηματικά — Για τα θέματα
στις πανελλαδικές — Αισθητική Αγωγή — Ε.Α.Π. — Η/Υ

**1η Εναλλακτική Ημερίδα Επιστημονικού Διαλόγου
«Για τα πρότυπα των νέων
στην κοινωνία και στην εκπαίδευση»**

Ολοήμερο σχολείο - Φυσικές Επιστήμες - Ειδική Αγωγή
- Βιβλιογραφία για την Περιβαλλοντική Εκπ-ση -

**Επιδημίες νόσων και εξουσιαστικών πρακτικών
Για μια Realpolitik του κοινωνιολογικού Λόγου
Καθηγητές Λυκείου και φροντιστές. Ο ...πόλεμος**

Ο “κόσμος” των Υπολογιστών:

Άρθρα, Κείμενα, Εκπαιδευτικά Προγράμματα, Λογισμικό στην Κοινωνία της Πληροφορίας

Επιμέλεια: Α. Χρονοπούλου — Κ. Γιαννόπουλος

Η Πληροφορική και Επικοινωνιακή Τεχνολογία (ΠΕΤ) στο Νηπιαγωγείο.

Οι απόψεις των νηπιαγωγών για την εισαγωγή της ΠΕΤ
στο ελληνικό Νηπιαγωγείο

Αργύρης ΚΥΡΙΑΔΗΣ, Βαγγέλης ΔΡΟΣΟΣ, Κων-νος ΝΤΙΝΑΣ,
Βοϊλική ΜΑΡΣΕΛΛΟΥ, Στυλιανή ΝΙΚΟΥΣΗ*

1. Εισαγωγή

Η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στην προδημοτική εκπαίδευση εξακολουθεί να αποτελεί στις μέρες μας συχνό θέμα συζήτησης τόσο για την επιστημονική και την εκπαιδευτική κοινότητα όσο και για τους γονείς¹. Σε συζητήσεις αυτού του είδους γονείς και εκπαιδευτικοί εκφράζουν συχνά φόβους και επιφυλάξεις όσον αφορά τα πιθανά κέρδη αλλά και τα προβλήματα, τα οποία είναι δυνατόν να προκύψουν από τη επαφή των παιδιών με την Πληροφορική-Επικοινωνιακή Τεχνολογία (ΠΕΤ) σε τόσο μικρή ηλικία.

Οι επικριτές της τεχνολογίας υποστηρίζουν ότι η εισαγωγή της ΠΕΤ στο Νηπιαγωγείο αποτελεί άσκοπη σπατάλη χρόνου, χρημάτων, ακόμη και αυτής της παιδικότητας, και κατηγορούν τις νέες τεχνολογίες ότι όχι μόνο αυξάνουν χωρίς λόγο τους ρυθμούς μάθησης, αλλά και στερούν τα παιδιά από χρήσιμες μαθησιακές εμπειρίες².

Από την άλλη μεριά, οι υποστηρικτές των νέων τεχνολογιών πιστεύουν ότι –παρά τους κινδύνους που πιθανώς ελλοχεύουν– οι μικροί μαθητές δε θα πρέπει να στερηθούν τις νέες δυνατότητες και τα οφέλη που προσφέρει η ενσωμάτωση της ΠΕΤ στο χώρο της εκπαίδευσης.

Τέλος, οι σκεπτικιστές υπογραμμίζουν ότι ενώ κατά την επαφή των παιδιών με τους υπο-

λογιστές είναι πράγματι δυνατό να παρατηρηθούν συναρπαστικές και πιθανότατα χρήσιμες παιδαγωγικές καταστάσεις, ίσως όμως να μη γίνεται η πρόεπουσα χρήση και η βέλτιστη αξιο-

* Ο Α. Κυριάδης είναι Αν. Καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο Κοινωνιολογία του Σχολείου και της Εκπαιδευτικής Πράξης στο Π.Τ.Ν. Φλώρινας, του Α.Π.Θ. Στα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνονται ζητήματα ετερότητας, η εκπαιδευτική αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών, ζητήματα πρόσβασης στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση κι η κοινωνιολογική της προσέγγιση, η πειθαρχία στο σχολείο. Ο Β. Δρόσος έχει μεταπτυχιακές σπουδές στην εκπαιδευτική χρήση των Νέων Τεχνολογιών από το Παν-μιο του Lancaster. Είναι Υπ. Διδάκτορας στο ΠΤΝ Φλώρινας του ΑΠΘ με θέμα «Κοινωνικά στερεότυπα σε εκπαιδευτικό λογισμικό προσχολικής και πρωτοσχολικής εκπαίδευσης». Ο Κ. Ντίνας είναι Επ. Καθηγητής με γνωστικό αντικείμενο Γλωσσολογία και Διδακτική της ελληνικής γλώσσας στο Π.Τ.Ν. Φλώρινας του Α.Π.Θ. Στα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εμπλέκονται: ελληνική και κοινοσλαβική γλώσσα (διαλεκτολογία - ονοματολογία), μελέτη του λόγου των νηπίων και Διδακτική της γλώσσας με τη χρήση Νέων Τεχνολογιών καθώς και ζητήματα γραμματισμού. Η Β. Μαρσέλλου και η Σ. Νικουσή είναι Φοιτήτριες του Π.Τ.Ν. Φλώρινας στο Α.Π.Θ..

1. Βλέπε ενδεικτικά Κόμης Β. (1997). Οι νέες τεχνολογίες στην Αβίαθμια εκπαίδευση: Μια περιήγηση βασισμένη στη Γαλλική εμπειρία. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 92 & 93.
2. Cordes C. & Miller E. (eds.) (2000). *Fool's gold: A critical look at computers in childhood*. College Park, MD: Alliance for childhood.

ποίηση αυτών των πολυδύναμων εργαλείων στη σχολική τάξη³.

Πολλές φορές το όλο ζήτημα συνοψίζεται στην εξής απλοϊκή ερώτηση: *Θα πρέπει οι μαθητές μου, τα παιδιά μου να χρησιμοποιούν ηλεκτρονικούς υπολογιστές*; Παρά το γεγονός ότι πρόκειται για ένα εύλογο ερώτημα, στην πράξη προτείνει τη σύζηση ευρύτατων και πολυσύνθετων θεμάτων, τα οποία, για να αναλυθούν με επιτυχία, απαιτούν τον συνυπολογισμό μιας πλειάδας παραγόντων.

Επιπλέον, οι νέες τεχνολογίες βρίσκονται ήδη σε πολλά σπίτια και σε αρκετά σχολεία⁴, αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της κουλτούρας ενός σημαντικού αριθμού μικρών παιδιών, τα οποία είναι πλήρως εξοικειωμένα μαζί τους και τις χρησιμοποιούν με άνεση, μάλιστα σε πολλές περιπτώσεις ανεξέλεγκτα. Ίσως, λοιπόν, ένα πιο εύστοχο σχετικό ερώτημα θα αφορούσε *το ποιοι είναι οι ενδεδειγμένοι τρόποι χρήσης της ΠΕΤ από τα παιδιά*, αλλά και *το πώς οι εκπαιδευτικοί θα εκμεταλλευτούν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις δυνατότητες που τους προσφέρουν οι υπολογιστικές και δικτυακές τεχνολογίες για τη βελτίωση της μάθησης και γενικότερα της ανάπτυξης των μικρών μαθητών*, αποφεύγοντας ταυτόχρονα πιθανούς κινδύνους και προβλήματα που μπορεί να προκαλέσει η μέχρι σήμερα εμπειρική χρήση της ΠΕΤ στη διδακτική πράξη.

2. Αποτελέσματα της χρήσης των νέων τεχνολογιών στην προδημοτική εκπαίδευση

Η διεθνής ερευνητική εμπειρία σχετικά με τη χρήση της ΠΕΤ από παιδιά μικρής ηλικίας έχει επικεντρωθεί κυρίως στη μελέτη των προσδοκώμενων ωφελειών. Παιδιά μεγαλύτερα των 3 ετών, τα οποία χρησιμοποιούν υπολογιστές σε καταγεγραμμένες δραστηριότητες, «παρουσιάζουν μεγαλύτερη πρόοδο στις παραπάνω δεξιότητες σε σύγκριση με παιδιά χωρίς παρόμοιες εμπειρίες»⁵. Τα οφέλη είναι ποικίλα και εστιάζονται, «πέρα από την προώθηση των κοινωνικών και γλωσσικών δεξιοτήτων, στη βελτίωση της μακρόχρονης μνήμης, της ικανότητας

επίλυσης προβλημάτων, της κριτικής και της αφαιρετικής σκέψης και της λεπτής κινητικότητας των άνω άκρων»⁶.

2.1 Κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη

Η ΠΕΤ δεν θα πρέπει και ούτε θα μπορεί σε καμιά περίπτωση να υποκαθίσει τις ανθρωπίνες επαφές και σχέσεις ή να υποκαταστήσει καθημερινές επικοινωνιακές δραστηριότητες. Ωστόσο, «οι υπολογιστές και το κατάλληλο λογισμικό μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμα εργαλεία για κοινωνική επαφή και διάλογο»⁷. Η κοινωνικοποιητική λειτουργία των νέων τεχνολογιών μπορεί υπό προϋποθέσεις (π.χ. κατάλληλη διαμόρφωση της αίθουσας διδασκαλίας) να ενδυναμωθεί «ενηθαρρύνοντας τη κοινωνική επαφή και αυξάνοντας τις δυνατότητες για διάλογο και καλλιέργεια της γλωσσικής ικανότητας»⁸. Η σωστή χρήση των νέων τεχνολογιών μπορεί να συμβάλλει:

3. Kleiman G. M. (2000). Myths and realities about technology in K-12 schools. *LNT Perspectives: The Online Journal of the Leadership and the New Technologies Community*, 14. Διαθέσιμο στο Διαδίκτυο: <http://www.edc.org/LNT/news/Issue14/feature1.htm>
4. Βλ. ενδεικτικά Νικολοπούλου Κ. (2002). Εξωσχολική χρήση διαδικτύου από εφήβους μαθητές και μαθητρίτσες. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 125, 151-155.
5. Seng S. (1998). Enhanced learning: Computers and early childhood education. *Paper presented at the Educational Research Association Conference, Singapore*. (ERIC Document Reproduction Service No ED 431524).
6. Haugland S. W. (1992). The effect of computer software on preschool children's developmental gains. *Journal of Computing in Childhood Education*, 3(1), 15-30.
7. Clements D. H. & Nastasi B. K. (1993). Electronic media and early childhood education. In B. Spodek (ed.), *Handbook of research on the education of young children*. New York, NY: Macmillan.
8. Ενδεικτικά, στρατηγικές οι οποίες ενδυναμώνουν την κοινωνικοποιητική λειτουργία των νέων τεχνολογιών είναι η τοποθέτηση δύο παιδιών ανά ηλεκτρονικό υπολογιστή με στόχο την προώθηση της συνεργασίας και του διαλόγου μεταξύ των μαθητών, αλλά και η τοποθέτηση των υπαρχόντων υπολογιστών σε κεντρικό σημείο της αίθουσας, κοντά τον έναν στον άλλο, με στόχο τη δημιουργία των συνθηκών εκείνων που επιτρέπουν την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των παιδιών που κάθονται μπρο-

- στην κοινωνικοποίηση των παιδιών και στην προώθηση των κοινωνικών συναστροφών, της προφορικής επικοινωνίας και της μεταξύ τους συνεργασίας⁹
- στην ανάληψη ευθυνών και ηγετικών ρόλων από όλους τους μαθητές¹⁰
- στην καλλιέργεια της αυτοπεποίθησης και της αυτοεκτίμησης¹¹
- στη βελτίωση των στάσεων απέναντι στη διαδικασία της μάθησης¹²

2.2 Γλωσσική ανάπτυξη

Για την ανάπτυξη του γραπτού και του προφορικού λόγου των παιδιών μικρής ηλικίας παίζουν σημαντικό ρόλο οι εμπειρίες που θα αποκτήσουν (π.χ. συζητήσεις με ενήλικες, ακρόαση και αφήγηση ιστοριών, παιχνίδια ρόλων, ζωγραφική κ.λπ.)¹³. Οι εμπειρίες αυτές διαμορφώνουν ένα περιβάλλον πλούσιο σε γλωσσικά ερεθίσματα και με ποικίλα επικοινωνιακών καταστάσεων, κατάλληλο για «την ανάπτυξη της επικοινωνιακής γλωσσικής ικανότητας των παιδιών, όπως επίσης και για την αβίαστη εισαγωγή τους στις διαδικασίες της γραφής και της ανάγνωσης για πραγματικούς σκοπούς»¹⁴.

Η χρήση της ΠΕΤ είναι σε θέση να εμπλουτίσει ακόμα περισσότερο το συγκεκριμένο περιβάλλον πολλαπλασιάζοντας τα γλωσσικά ερεθίσματα. Με τη χρήση της επιδιώκεται η προώθηση της γλωσσικής ανάπτυξης και του γραμματισμού των παιδιών μέσω των ποικίλων ερεθισμάτων και κινήτρων που προσφέρει.

Ανησυχίες εκφράζονται σχετικά με τον ενδεχόμενο ανασταλτικό ρόλο της ΠΕΤ στη γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών και σχετικά με τη συμβολή της στην κοινωνική απομόνωση του ατόμου¹⁵. Ωστόσο οι θετικές απόψεις επικεντρώνονται στα εξής σημεία:

- «Όταν τα παιδιά αλληλεπιδρούν μπροστά από ένα ηλεκτρονικό υπολογιστή εμπλέκονται σε υψηλότερου επιπέδου προφορική επικοινωνία και συνεργασία»¹⁶. Όπως αναφέρουν χαρακτηριστικά ο Clements και οι

συνεργάτες του, «σε σύγκριση με πιο παραδοσιακές δραστηριότητες, όπως το παιχνίδι με παζλ ή τουβλάκια, μπροστά στον υπολογιστή προκύπτει πλουσιότερη κοινωνική αλληλεπίδραση και διαφορετικοί τύποι αλληλεπίδρασης»¹⁷

στά στα μηχανήματα αλλά και τη συμμετοχή όσων μαθητών δεν είναι δυνατό να έχουν τη δεδομένη στιγμή πρόσβαση σε υπολογιστή λόγω του περιορισμένου εξοπλισμού. Βλ. σχετικά Clements D. (1999). *Dialogue on early childhood science, mathematics and technology education*. Washington DC: National Association for the Education of Young Children.

9. Denning R. & Smith P. J. (1997). Cooperative learning and technology. *Journal of Computers in Mathematics and Science Teaching*, 16(2/3), 177-200.
- Haugland S. W. & Wright J. L. (1997). *Young children and technology: A world of discovery*. New York: Allyn & Bacon. National Association for the Education of Young Children (1996). *Technology and young children ages 3-8 (position statement)*. Washington DC: National Association for the Education of Young Children. Clements D. H. (1994). The uniqueness of the computer as a learning tool: Insights from research and practice. In J. L. Wright & D. D. Shade (eds.). *Young children: Active learners in a technological age*. Washington DC: National Association for the Education of Young Children. Clements D., Nastasi B. & Swaminathan S. (1993). Young children and computers: Crossroads and directions from research. *Young Children*, 48(2), 56-64.
10. Clements D. H. (1994). ό.π. σμ. 9, Haugland S. W. & Wright J. L. (1997). ό.π., σμ. 9
11. Silvin-Kachala J. & Bialo E. R. (1994). *Report on the effectiveness of technology in schools, 1990-1994*. Washington DC: Software Publishers Association. (ERIC Document Reproduction Service No ED 371726). Clements D. (1987). Computers and young children: A review of research. *Young Children*, 43(1), 34-44.
12. Silvin-Kachala J. & Bialo E. R. (1994). ό.π., σμ. 11. Clements D., Nastasi B. & Swaminathan S. (1993). ό.π., σμ. 7.
13. Novick, R. (1998). *Learning to read and write: A place to start*. Portland, OR: Northwest Regional Educational Laboratory.
14. International Reading Association and the National Association for the Education of Young Children (1998). Learning to read and write: Developmentally appropriate practices for young children [Joint position statement]. *Young Children*, 53 (4), 30-46.
15. Cordes, C., & Miller, E. (Eds.). (2000). ό.π., σμ. 2.
16. Βλ. Clements D., Nastasi B. & Swaminathan S. (1993). ό.π., σμ. 7. Davidson J. & Wright J. L. (1994). ό.π., σμ. 9.
17. Clements D., Nastasi B. & Swaminathan S. (1993). ό.π., σμ. 7, σ. 60.

- «Κατάλληλο λογισμικό, πλούσιο σε γλωσσικά ερεθίσματα, στο οποίο γίνεται σωστή και ισόρροπη χρήση της τεχνολογίας των πολυμέσων, βοηθά τα παιδιά στην προσπάθειά τους να εξοικειωθούν με τη γραπτή και προφορική εκφορά των γραμμάτων, καθώς επίσης και με την αναγνώριση λέξεων»¹⁸.
- «Η διαδικασία εκμάθησης της γραφής είναι συνήθως εξαιρετικά επίπονη για τους μικρούς μαθητές. Κατάλληλοι επεξεργαστές κειμένου και κατάλληλα διαμορφωμένα πληκτρολόγια (concept keyboards) μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά της προδημοτικής και πρωτοσχολικής ηλικίας στους πρώτους πειραματισμούς τους κατά την παραγωγή γραπτού λόγου, επιτρέποντάς τους να συνθέτουν και να ανασυνθέτουν κείμενα όντας επικεντρωμένα στο περιεχόμενο και όχι στη διαδικασία σχηματισμού των διαφόρων γραμμάτων»¹⁹.

2.3. Γνωστική ανάπτυξη

Δεν είναι λίγοι αυτοί που πιστεύουν ότι οι νέες τεχνολογίες αποτελούν μια πολύτιμη πηγή εμπειριών για τα παιδιά. Η τεχνολογία προσφέρει μοναδικές νοητικές εμπειρίες και ευκαιρίες για τα μικρά παιδιά, γιατί –όπως υποστηρίζουν– «οι υπολογιστές επιτρέπουν την πραγματοποίηση αναπαραστάσεων και ενεργειών, οι οποίες είτε θα ήταν αδύνατο είτε θα ήταν εξαιρετικά επικίνδυνο να πραγματοποιηθούν στον φυσικό κόσμο»²⁰. Κάποια ερευνητικά πορίσματα συμφωνούν με την παραπάνω άποψη επισημαίνοντας τη σημαντική συμβολή των υπολογιστικών και δικτυακών τεχνολογιών στη γνωστική ανάπτυξη των παιδιών²¹. Πιο συγκεκριμένα, «παιδιά ηλικίας τριών και τεσσάρων χρόνων, τα οποία χρησιμοποιούν υπολογιστές ως διδακτικά-εποπτικά μέσα σε καθημερινές οργανωμένες δραστηριότητες, παρουσιάζουν σημαντικά μεγαλύτερα οφέλη σε γλωσσικές δεξιότητες, στην κατανόηση μαθηματικών εννοιών, στην επίλυση προβλημάτων, στην αφαιρετική και κριτική σκέψη, καθώς και σε άλλες νοητικές δεξιότητες (παρατηρητικότητα, μνήμη, προσοχή, αντίληψη) σε σύγκριση

με παιδιά ίδιας ηλικίας που ανήκουν σε τμήματα στα οποία δε γίνεται χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών»²².

Παρόμοια, παιδιά πρωτοσχολικής ηλικίας τα οποία συνδύαζαν τις συνηθισμένες καθημερινές σχολικές δραστηριότητες με τη χρήση κατάλληλου εκπαιδευτικού λογισμικού επέδειξαν αύξηση των κινήτρων μάθησης και μεγαλύτερες δυνατότητες σε δραστηριότητες ταξινόμησης και λογικής σκέψης σε σύγκριση με παιδιά που δεν έκαναν χρήση αλόγου λογισμικού²³.

Ίσως η σημαντικότερη συμβολή των νέ-

18. Βλέπε για παράδειγμα Healy, J. M. (1999). *Failure to connect: How Computers Affect Our Children's Minds and What We Can Do About It*. New York: Touchstone. Loar D. (1992). A study of the achievement of preschool, Kindergarten, first and second grade children using a computerized reading and language arts program. Paper presented at the World Congress of the World Organization for Early Childhood Education, Flagstaff AZ.
19. Apple Classrooms of Tomorrow. (1995). *Changing the conversation about teaching, learning & technology: A report on 10 years of ACOT research*. Cupertino, CA: Apple Computer. Επίσης Davis B. C. & Shade D. D. (1994). Integrate, don't isolate! Computers in the early childhood curriculum. [Eric Digest]. Urbana, IL: Early Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, EDO-PS-94-17. Clements D. H. & Nastasi B. K. (1993). *ό.π.*, σμ. 7.
20. Clements, D. (1999). *Young children and technology*. In *Dialogue on early childhood science, mathematics, and technology education*. Washington, DC: American Association for the Advancement of Science, Project 2061. Scng. S. (1998). *ό.π.*, σμ. 5.
21. Clements, D. H. (1994). *ό.π.*, σμ. 9. Haugland, S.W., & Shade, D.D. (1994). Software evaluation for young children. In J. L. Wright & D. D. Shade (eds.). *Young children: Active learners in a technological age*. Washington, D.C.: National Association for the Education of Young Children.
22. Βλ. για παράδειγμα Haugland, S.W. (1992). *ό.π.*, σμ. 6. Clements D., Nastasi B. & Swaminathan S. (1993). *ό.π.*, σμ. 9. Ντολιοπούλου Ε. (1996). Ενωσχόληση με ηλεκτρονικό υπολογιστή και απόδοση των νηπίων στα μαθηματικά. Διδ. διατριβή, Columbia University, New York – USA 1989. Στο Α. Κοντογιάννη (επιμ.), *META-πτυχιακά: Εξελίξεις και προοπτικές στην προσχολική και πρωτοσχολική αγωγή*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα – Ο.Μ.Ε.Ρ.
23. Clements, D.H., & Nastasi, B.K. (1993). Electronic media and early childhood education. In B. Spodek (ed.), *Handbook of research on the education of young children*. New York, NY: Macmillan.

ων τεχνολογιών να είναι η προσφορά εναλλακτικών τρόπων μάθησης. «Για συγκεκριμένες ομάδες παιδιών, των οποίων το στυλ μάθησης διαφέρει από αυτό που προκρίνει το συμβατικό σχολείο, οι υπολογιστές αποτελούν μια νέα ευκαιρία για την ανακάλυψη κρυφών δυνατοτήτων ή για την υπερνίκηση αδυναμιών»²⁴. Με τη βοήθεια του υπολογιστή τα παιδιά μπορούν να προσεγγίσουν τη μαθησιακή διαδικασία από διάφορες οπτικές γωνίες και να ακολουθήσουν διαφορετικά μονοπάτια για την κατάκτηση ενός μαθησιακού στόχου.

3. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι η κατάλληλη χρήση των νέων τεχνολογιών μπορεί να προσφέρει χρήσιμες εμπειρίες σε παιδιά ηλικίας μεγαλύτερης των τριών ετών. Ωστόσο, πάντα ελλοχεύει ο κίνδυνος της κατάχρησης των νέων τεχνολογιών προς χάρη της ενίσχυσης της παγκόσμιας τάσης για όσο το δυνατόν γρηγορότερη και αποτελεσματικότερη πρόσκτηση ακαδημαϊκών δεξιοτήτων, με αποτέλεσμα την υποτίμηση άλλων σημαντικών αναπτυξιακών αναγκών.

Επιπλέον, παραμονεύει ο κίνδυνος της σταδιακής αγνόησης αναγκών, οι οποίες δεν είναι δυνατό να ικανοποιηθούν μέσω της τεχνολογίας, όπως για παράδειγμα το παιχνίδι, η εξερεύνηση του περιβάλλοντος και της φύσης, η τέχνη, η μουσική και ο χορός, η απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων και ηθικών αξιών κ.λπ. Οι παραπάνω φόβοι είναι δυστυχώς απολύτως ρεαλιστικοί, αν λάβει κανείς υπόψη του τις πιέσεις γονέων και πολιτικών για την ολοένα και πιο εκτεταμένη χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και των επικοινωνιών στην εκπαίδευση²⁵.

Οι εκπαιδευτικοί, λοιπόν, αναδεικνύονται σε σημαντικό ρυθμιστικό παράγοντα της βέλτιστης και κατάλληλης αξιοποίησης αυτού του νέου μαθησιακού εργαλείου στο νηπιαγωγείο, αφού αυτοί είναι που θα κληθούν να το ενσωματώσουν με αποτελεσματικό τρόπο στην εκπαιδευτική διαδικασία, να

αξιοποιήσουν τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η χρήση του και να περιορίσουν τα πιθανά μειονεκτήματα. Και η διαδικασία αυτή δεν απαιτεί απλώς μια καλή προετοιμασία εκ μέρους τους με τη βοήθεια της πολιτείας, αλλά και την ανάπτυξη των κατάλληλων αντιλήψεων, στάσεων και δεξιοτήτων που θα τους επιτρέψουν να κατανοήσουν τις δυνατότητες και τους περιορισμούς που διακρίνουν τις νέες τεχνολογίες και τη χρήση τους στην καθημερινή διδακτική πράξη.²⁶

Αυτός ακριβώς είναι και ο βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας:

Να διερευνήσει τις υπάρχουσες απόψεις, αντιλήψεις και στάσεις των Ελληνίδων νηπιαγωγών για τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην ελληνική προδημοτική εκπαίδευση.

4. Δείγμα και Μεθοδολογία της έρευνας

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν κείμενα 29 νηπιαγωγών, οι οποίες εργάζονται στους νομούς Θεσσαλονίκης, Φλώρινας και Ημαθίας, με θέμα «*Η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών στο νηπιαγωγείο*». Η γενικόλογη διατύπωση του θέματος εξυπηρετεί τη βασική μας ερευνητική προδιαγραφή, δηλαδή κυρίως της καταγραφής των αξόνων σκέψης και έκφρασης των εκπαιδευτικών για την ενδεχόμενη αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στην προδημοτική εκπαίδευση.

Εξάλλου, προηγούμενες –συναφείς μεθοδολογικά– έρευνες έδειξαν ότι τα υποκείμενα εκφράζονται με μεγαλύτερη ευκολία όταν το θέμα, πάνω στο οποίο καλούνται να διατυπώσουν τις σκέψεις τους, εί-

24. Clements, D. (1999). *ό.π.*, σμμ. 20.

25. Downes T. & Fatouros S. (1997). Young Children & Computers: Debating the Issues. *Australian Educational Computing*, 12(1), 16-21.

26. Για τις απόψεις των εκπαιδευτικών του Δημοτικού Σχολείου σχετικά με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών στη διδακτική πράξη βλ. Κυρίδης Α., Δρόσος Β. & Τσακίφιδου Ε. (2002). *Ποιος φοβάται τις Νέες Τεχνολογίες*. Αθήνα – Φλώρινα: τυπωθήτω & Π.Τ.Δ.Ε. Φλώρινας. (υπό έκδ.).

να διατυπωμένο γενικόλογα²⁷.

Τα γραπτά των υποκειμένων μελετήθηκαν σύμφωνα με τις αρχές της Ποιοτικής και Ποσοτικής Ανάλυσης Περιεχομένου, όπως διατυπώθηκαν από τους Β. Berelson²⁸, I. De Sola Pool²⁹, Μ. Palmquist³⁰ και από τους εκπροσώπους της «γαλλικής σχολής»³¹ (κλασική θεματική ανάλυση). Ως μονάδα ανάλυσης χρησιμοποιήθηκε το «θέμα».

5. Αποτελέσματα της έρευνας

Αποδελτιώθηκαν συνολικά 109 αναφορές, οι οποίες ταξινομήθηκαν σε επτά βασικές κατηγορίες και σχετικές υποκατηγορίες. Ο παρακάτω πίνακας 1 παρουσιάζει την κατανομή των αναφορών κατά θεματι-

Πίνακας 1: Ποσοστιαία κατανομή των απαντήσεων κατά θεματική κατηγορία και υποκατηγορία		
Θεματικές κατηγορίες/υποκατηγορίες	Γ	%
1. Σκοπιμότητα αξιοποίησης	20	18,3
1.1. Θετική	15	13,7
1.2. Ευρεία μύρφωση	5	4,6
2. Εκτεταμένη χρήση	8	7,3
2.1 Η χρήση του Η/Υ θα πρέπει να αρχίζει από το νηπιαγωγείο	3	2,7
2.2 Η χρήση του Η/Υ αρχίζει από το σπίτι	5	4,6
3. Χρησιμότητα	19	17,4
3.1 Στην εκπαίδευση γενικά	14	12,8
3.2 Για το νηπίο	5	4,6
4. Επιδράσεις	5	4,6
4.1 Θετικές	1	0,9
4.2 Αρνητικές	4	3,7
5. Τρόποι ένταξης & περιορισμοί	24	22,0
5.1 Μορφές ένταξης του μαθήματος	7	6,4
5.2 Χρονικοί περιορισμοί της εισαχόμενης των νηπίων με τον Η/Υ	17	15,6
6. Η εξοικείωση των νηπίων με τη Νέα Τεχνολογία	15	13,8
6.1 Ο ρόλος των νηπιαγωγών κατά την εξοικείωση των νηπίων με τους Η/Υ	6	5,5
6.2 Αποτελέσματα της εξοικείωσης των νηπίων με τις Νέες Τεχνολογίες	9	8,3
7. Νηπιαγωγοί και Νέες Τεχνολογ.	18	16,5 ³²
7.1 Ο ρόλος των νηπιαγωγών	4	3,7
7.2 Οι ωφέλειες των νηπιαγωγών από τη χρήση του Η/Υ	10	9,2
7.3 Κατάρτιση των νηπιαγωγών	4	3,7
Σύνολο	109	100,0

κή κατηγορία και υποκατηγορία.

1η Θεματική κατηγορία: Σκοπιμότητα αξιοποίησης.

Ένα σημαντικό ποσοστό των αναφορών του δείγματος (20, 18,3%) σχετίζεται με τις απόψεις των υποκειμένων όσον αφορά την σκοπιμότητα της ενδεχόμενης εισαγωγής των νέων τεχνολογιών στο νηπιαγωγείο. Οι κρίσεις οι οποίες εντάχθηκαν στη συγκεκριμένη θεματική κατηγορία είναι στην συντριπτική τους πλειοψηφία θετικές (15, 13,8%).

Πιο συγκεκριμένα, οι νηπιαγωγοί θεωρούν ότι «θα ήταν ιδιαίτερα θετικό, αν τα παιδιά έρχονταν σε επαφή με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές από τη νηπιακή τους ηλικία». Κι αυτό γιατί –όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά– «οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές αποτελούν πλέον αναπόσπαστο κομμάτι στη ζωή όλων των ανθρώπων, επομένως καλό

27. Βλ. για παράδειγμα Κυρίδης Α., Ντίνας Κ., Δρόσος Β. & Γαλάνη Α. (2002). Οι μαθητές της Ε' τάξης του Δημοτικού Σχολείου μιλούν για τους Τούρκους. Κοινωνιολογικές και γλωσσολογικές προσεγγίσεις και διδακτικές προεκτάσεις. Πρακτικά Συνεδρίου: Σχολική Γνώση και διδασκαλία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Παν-μιο Ιωαννίνων, Μάιος 2001. Κυρίδης Α., Ντίνας Κ., Δρόσος Β., Κασίδου Σ. & Γαλάνη Α. (2001). Όταν ο διεθνισμός σκοντάφτει στο γείτονα-εχθρό. Κοινωνιολογικές και γλωσσολογικές προσεγγίσεις του λόγου των μαθητών του Λυκείου για τους Τούρκους και διδακτικές προεκτάσεις. Πρακτικά Γ' Πανελληνίου Συνεδρίου Παιδαγωγικής και Εκπαιδευτικής Έρευνας, Ναύπλιο (υπό έκδ.).
28. Berelson B. (1971). *Content Analysis in Communication Research*. New York: Halner.
29. De Sola Pool I. (1959). *Trends in Content Analysis*. Urbana: University of Illinois Press.
30. Palmquist M. (1990). *The lexicon of the classroom: language and learning in writing classrooms*. Doctoral Dissertation, Carnegie Mellon University. Επίσης βλ.επε Weber R. (19902). *Basic Content Analysis*. Newbury Park: Sage.
31. Βλ. σχετικά Moscovici S. (1970). *La psychanalyse, son image et son public*. Paris: PUF. Mucchieli R. (1988). *L' analyse de contenu des documents et des communications*. Paris: Les Editions ESF. Veron E. (1981). *La construction des evenements*. Paris: Les Editions de Minuit. Bandin L. (1977). *L' analyse de contenu*. Paris: PUF. Grawitz M. (1981). *Methods des sciences sociales*. Paris: Dalloz.
32. Λόγω της στρωγγυλοποίησης στο πρώτο δεκαδικό ψηφίο το άθροισμα των 7.1., 7.2. & 7.3. είναι 16,6.

είναι τα παιδιά να έρχονται σε επαφή με τους υπολογιστές από την πρώιμη παιδική ηλικία».

Παράλληλα, εκφράζεται η άποψη ότι «η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών στο νηπιαγωγείο θεωρείται πλέον απαραίτητη και επιβάλλεται από την ίδια την κοινωνία», όχι μόνο γιατί «οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές κατέχουν πλέον σημαντική θέση στη ζωή μας και κάθε σχολείο που θεωρείται αντανάκλαση της κοινωνίας επιβάλλεται να τους χρησιμοποιεί», αλλά και γιατί «μέσω των νέων τεχνολογιών εξασφαλίζονται ευνοϊκότερες συνθήκες μάθησης, μια και ο υπολογιστής συνδυάζει εικόνα, ήχο και κίνηση».

2η Θεματική κατηγορία: Εκτεταμένη χρήση.

Κάποιες αναφορές (8, 7,3%) σχολιάζουν το βαθμό διείσδυσης των νέων τεχνολογιών στην καθημερινή ζωή των μικρών μαθητών.

Όπως αναφέρουν χαρακτηριστικά: «Στη σημερινή εποχή τα περισσότερα παιδιά νηπιακής ηλικίας γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιούν έναν υπολογιστή», «Τα περισσότερα σπίτια διαθέτουν ηλεκτρονικό υπολογιστή κι έτσι τα παιδιά μαθαίνουν πώς να χρησιμοποιούν τον υπολογιστή από το σπίτι τους και μάλιστα στα πρώτα χρόνια της ζωής τους» ή «κάποια παιδιά έχουν την ευκαιρία να μάθουν να χειρίζονται τον υπολογιστή, γιατί υπάρχει υπολογιστής σχεδόν σε κάθε σπίτι».

Ωστόσο, από κάποιες υπογραμμίζεται ότι η πρώτη επαφή του παιδιού με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή θα πρέπει να γίνεται σε οργανωμένο σχολικό περιβάλλον: «Η χρήση των υπολογιστών είναι εκτεταμένη και καλό θα ήταν τα νήπια να έρχονται σε επαφή και να εξοικειώνονται με τον υπολογιστή στο χώρο του σχολείου», «Η αγωγή των ηλεκτρονικών υπολογιστών είναι προτιμότερο να αρχίζει από το σχολείο παρά από το σπίτι».

3η Θεματική κατηγορία: Χρησιμότητα.

Ένα σημαντικό ποσοστό των αναφορών (19, 17,4%) επικεντρώθηκε στην πολλαπλή χρησιμότητα που μπορούν να έχουν οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές ως μαθησιακά εργαλεία. Οι νηπιαγωγοί αναγνωρίζουν τη

χρησιμότητα των ηλεκτρονικών υπολογιστών στο νηπιαγωγείο και περιγράφουν τις δυνατότητες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες, όταν αξιοποιούνται για τη διδασκαλία και τη μάθηση:

«Η χρήση του Internet δίνει την ευκαιρία για επικοινωνία με άλλα σχολεία αλλά και για ενημέρωση γύρω από τις δραστηριότητες (γλωσσικές – μαθηματικές) που διεξάγονται σε άλλα κράτη ευρωπαϊκά και μη», «Μέσω του υπολογιστή η εκπαιδευτική διαδικασία γίνεται πιο εύκολη, ευχάριστη και ενδιαφέρουσα», «Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές δίνουν έναυσμα για μάθηση και γνώση. Ερεθίζει ο παιγνιώδης τρόπος, τα νήπια μαθαίνουν πιο εύκολα ανάγνωση, γραφή και μαθηματικά», «Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής στο χώρο της προσχολικής αγωγής μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την πραγματοποίηση διαφόρων δραστηριοτήτων και την υποστήριξη της διδασκαλίας των μαθημάτων», «Η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών ενδείκνυται για παιδιά με ειδικές ανάγκες, π.χ. τα βοηθά στα μαθηματικά».

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ο υπολογιστής δεν αντιμετωπίζεται από τα υποκείμενα του δείγματος απλά ως ένα αυτοτελές γνωστικό αντικείμενο. Αντίθετα, φαίνεται ότι έχει γίνει συνείδηση στους εκπαιδευτικούς η επονομαζόμενη παιδαγωγική διάσταση των νέων τεχνολογιών και η χρησιμότητά τους ως εργαλείων στη μαθησιακή διαδικασία.

Παράλληλα, μια μικρή μερίδα νηπιαγωγών αναγνωρίζει τη συμβολή των ηλεκτρονικών υπολογιστών στην ανάπτυξη της προσωπικότητας, καθώς επίσης και συγκεκριμένων σημαντικών δεξιοτήτων του νηπίου:

«Η χρήση του υπολογιστή συντελεί στην ανάπτυξη της αυτονομίας του μικρού μαθητή, στην εκμάθηση κανόνων όπως αυτού της αναμονής στη σειρά αλλά και στην ενίσχυση της αυτογνωσίας –μέσα από την ασχολία του νηπίου με τον υπολογιστή δοκιμάζει τις δυνατότητές του κι έτσι κατανοεί καλύτερα τον εαυτό του– και κατά συνέπεια στη γνώση του κόσμου που το περιβάλλει», «Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές βοηθούν στην ανάπτυξη δεξιοτεχνίας,

παρατήρησης και λεπτών χειρισμών», «Η ενασχόληση με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή προκαλεί την περιέργεια των νηπίων, ενώ παράλληλα τα ωθεί σε πειραματισμό και ανάπτυξη της δημιουργικής και κριτικής σκέψης».

4η Θεματική κατηγορία: **Επιδράσεις.**

Ένα μικρό ποσοστό αναφορών (4, 3,7%) εκφράζει κάποιες ανησυχίες για τις πιθανές αρνητικές επιδράσεις της χρήσης της ΠΕΤ στην προδημοτική εκπαίδευση. Οι ανησυχίες αυτές εστιάζονται στις επιπτώσεις που είναι δυνατόν να έχει ο ηλεκτρονικός υπολογιστής στην κοινωνική συμπεριφορά και την υγεία των μικρών μαθητών:

«Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής απομονώνει το παιδί», «Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές μπορεί να έχουν αρνητικές επιδράσεις στη συμπεριφορά του παιδιού, αν αποτελούν την κύρια ή μοναδική απασχόλησή του και το απομονώνουν από τους άλλους», «Η διδασκαλία των υπολογιστών στο νηπιαγωγείο μπορεί να αποβεί τροχοπέδη στην κοινωνικοποίηση του παιδιού. Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής απομονώνει συνήθως τα παιδιά και εμποδίζει την ανάπτυξη του διαλόγου και της επικοινωνίας», «Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής είναι ένα παιχνίδι που καθλώνει το παιδί μπροστά σε μια οθόνη που ακτινοβολεί. Το παιδί δεν κινείται. Δεν παίζει με άλλα δημιουργικά παιχνίδια, με φίλους του. Δεν κοινωνικοποιείται. Καλή είναι η τεχνολογία με τη γνώση και ευχαρίστηση που προσφέρει. Καλύτερη, όμως, είναι η σωματική υγεία, ανάπτυξη και κοινωνικοποίηση του παιδιού».

5η Θεματική κατηγορία: **Τρόποι ένταξης και περιορισμοί.**

Η συγκεκριμένη θεματική κατηγορία συγκέντρωσε και τις περισσότερες αναφορές (24, 22,0%). Κάποιες (7, 6,4%) σχολιάζουν τον τρόπο ένταξης των ηλεκτρονικών υπολογιστών στο νηπιαγωγείο και τις προδιαγραφές αυτής της ένταξης:

«Ο υπολογιστής πρέπει να ενταχθεί και στο νηπιαγωγείο, αλλά με τη μορφή παιχνιδιού», «Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής δεν πρέπει να είναι το κυρίαρχο ή το μοναδικό μέσο “διδα-

σκαλίας”, αλλά αντίθετα πρέπει να χρησιμοποιείται ως ενισχυτικός-υποστηρικτικός τρόπος διαδικασίας της γνώσης», «Οι υπολογιστές δεν πρέπει να μπουκνουν στο νηπιαγωγείο με τη μορφή οργανωμένης-συστηματικής διδασκαλίας. Πρέπει να υπάρχουν στις γωνιές και τα νήπια να απασχολούνται στους υπολογιστές στις ελεύθερες δραστηριότητες», «Ο υπολογιστής δεν πρέπει να χρησιμοποιείται στις οργανωμένες δραστηριότητες», «Σε περίπτωση που ο υπολογιστής εισαχθεί στην προσχολική εκπαίδευση, θα πρέπει να χρησιμοποιείται για δημιουργικές και ευχάριστες δραστηριότητες», «Ο εκπαιδευτικός δεν πρέπει να κάνει αλόγιστη χρήση του υπολογιστή, αλλά θα πρέπει να επιβάλλει στενά χρονικά περιθώρια, έτσι ώστε οι μικροί μαθητές να έχουν την ευκαιρία μάλλον για βιωματική μάθηση παρά για την αυστηρά “τυποποιημένη”».

Πολλές μάλιστα, (17, 15,6%), τονίζουν τους χρονικούς περιορισμούς που θα πρέπει να τεθούν όσον αφορά την επαφή των νηπίων με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές:

«Ο χρόνος που τα νήπια μπορούν με ασφάλεια να ασχοληθούν με τον υπολογιστή δεν πρέπει να ξεπερνά τα 30' καθημερινά», «Προτεινόμενος χρόνος ενασχόλησης των νηπίων 10-15'», «Τα νήπια δεν πρέπει να απασχολούνται στους υπολογιστές περισσότερο από 10-15' δύο φορές την εβδομάδα», «Τα νήπια δεν πρέπει να ασχολούνται με τον υπολογιστή πάνω από 15' την ημέρα».

6η Θεματική κατηγορία: **Εξοικείωση.**

15 αναφορές (13,8%) επικεντρώθηκαν στα πλεονεκτήματα της εξοικείωσης των μαθητών με τις νέες τεχνολογίες, αλλά και στο ρόλο που θα κληθούν οι εκπαιδευτικοί να διαδραματίσουν, προκειμένου να διευκολύνουν αυτή την εξοικείωση. Οι περισσότερες (9, 8,3%) υπογράμμισαν τη σημασία που έχει η γνωριμία των μικρών μαθητών με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές για την εξοικείωσή τους με την τεχνολογία γενικότερα:

«Οι δραστηριότητες με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή συντελούν στην εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες και τον προγραμματισμό»,

«Η χρήση των υπολογιστών στο νηπιαγωγείο βοηθά στην εξοικείωση του νηπίου με την τεχνολογία», «Είναι καλό να έρχονται τα παιδιά σε επαφή με την τεχνολογία από νωρίς και να εξοικειώνονται με τις εφαρμογές της», «Χρησιμοποιώντας τον υπολογιστή τα παιδιά εξοικειώνονται με τη χρήση και τις εφαρμογές του και την τεχνολογία γενικότερα».

Λιγότερες, (6, 5,5%), επικεντρώνονται στο ρόλο που θα πρέπει να διαδραματίσει η νηπιαγωγός κατά τη γνωριμία των νηπίων με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Στις περισσότερες σχετικές αναφορές τονίζεται ο ρυθμιστικός χαρακτήρας του ρόλου της νηπιαγωγού: «Ο νηπιαγωγός πρέπει να επιλέγει κατάλληλα προγράμματα για τη νηπιακή ηλικία και πρέπει να τα παρουσιάζει με ελκυστικό και ενδιαφέροντα τρόπο στα παιδιά», «Η χρήση των υπολογιστών από τα νήπια πρέπει να γίνεται κάτω από την επίβλεψη του νηπιαγωγού», «Τα παιδιά πρέπει να γνωρίσουν τον κόσμο των υπολογιστών, αλλά με μέτρο και πάντα με την επίβλεψη των μεγάλων».

7η Θεματική κατηγορία: Νηπιαγωγοί και νέες τεχνολογίες.

Ένα σημαντικό ποσοστό αναφορών (18, 16,5%) επικεντρώνεται στη σχέση των νηπιαγωγών με τις νέες τεχνολογίες. Όσον αφορά τις νέες δυνατότητες που προσφέρουν στις νηπιαγωγούς οι νέες τεχνολογίες, οι περισσότεροι (10, 9,2%) ανέφεραν ότι:

«Ο νηπιαγωγός μέσω του υπολογιστή μπορεί να κατασκευάσει εποπτικό υλικό γρήγορα και χωρίς να ξοδεύει χρήματα και επίσης μπορεί να αρχειοθετεί τα ημερήσια προγράμματα που ετοιμάζει», «Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές μπορούν να βοηθήσουν το έργο του νηπιαγωγού, καθώς θα μπορεί να οργανώνει καλύτερα το υλικό και να παρουσιάζει κάποια πράγματα στα παιδιά», «Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής βοηθά τους νηπιαγωγούς να επιτελέσουν τους τελικούς μαθησιακούς τους στόχους πολύ πιο άμεσα και εύκολα από οποιοδήποτε άλλο εργαλείο μάθησης», «Ο υπολογιστής διευκολύνει το νηπιαγωγό, ο οποίος έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει μαθητολογία και ανά πάσα στιγμή να έχει πρόσβαση σ' αυτά».

Ωστόσο, υπογραμμίζεται η αδυναμία των εν ενεργεία νηπιαγωγών να εκμεταλλευτούν αυτές τις νέες δυνατότητες και επισημαίνεται η ανάγκη για παροχή σχετικής εκπαίδευσης: «Οι παλιοί νηπιαγωγοί δεν ξέρουν να χειρίζονται τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και δεν έχουν επαφή μ' αυτούς. Χρειάζεται να γίνουν επιμορφωτικά σεμινάρια», «Ένα μεγάλο ποσοστό των νηπιαγωγών δε γνωρίζει τη χρήση του υπολογιστή γιατί δεν έχει την ανάλογη κατάρτιση».

Τέλος, αναφορικά με την επίδραση της εισαγωγής των νέων τεχνολογιών στο ρόλο της νηπιαγωγού μέσα στα πλαίσια της προσχολικής τάξης, οι εκπαιδευτικοί του δείγματος δεν φαίνεται να αντιμετωπίζουν τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές ως το αντίπαλο δέος, αφού: «Ποτέ δεν υπάρχει περίπτωση να αντικατασταθούν οι εκπαιδευτικοί από τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές» ή «Ο νηπιαγωγός σε καμιά περίπτωση δε διατρέχει κίνδυνο αντικατάστασης απ' τους υπολογιστές».

6. Τελικές παρατηρήσεις

Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι οι νηπιαγωγοί αντιλαμβάνονται τη σκοπιμότητα της ένταξης των ηλεκτρονικών υπολογιστών στην προδημοτική εκπαίδευση. Αναγνωρίζουν τις πολλαπλές δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει ο ηλεκτρονικός υπολογιστής τόσο στα νήπια ως μαθησιακό εργαλείο, όσο και στους ίδιους τους εκπαιδευτικούς ως διδακτικό και προσωπικό εργαλείο³³. Οι νηπιαγωγοί δε φαίνεται να αντιμετωπίζουν τον ηλεκτρονικό υπολογιστή ως απειλή για το δικό τους ρόλο μέσα στην τάξη, αντίθετα αναγνωρίζουν

33. Για τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών στο νηπιαγωγείο βλ. αναλυτικά Κυριδής Α., Δρόσος Β. & Ντίνας Κ. (2002). *Η εισαγωγή της Πληροφορικής-Επικοινωνιακής Τεχνολογίας στο Νηπιαγωγείο: το παράδειγμα της γλώσσας. Γλωσσολογική - Παιδαγωγική - Κοινωνιολογική προσέγγιση*. Αθήνα: Gutenberg (υπό έκδ.). Επίσης βλέπε Παγγέ Τ. (1997). Να υπάρχουν Η/Υ στο νηπιαγωγείο; *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 93, 82-84. Παγγέ Τ. (2000). Τι γνωρίζουν τα νήπια για τους Η/Υ; *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 110, 106-109.

τα ποικίλα οφέλη που μπορούν να αποκομίσουν από την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών οι ίδιοι (π.χ. κατάκτηση διδακτικών στόχων, κατασκευή εποπτικού υλικού, διευκόλυνση σε γραφειοκρατικές υποχρεώσεις) και οι μαθητές τους (π.χ. ανάπτυξη αυτονομίας, λεπτής κινητικότητας, δημιουργικής και κριτικής σκέψης, κατάκτηση μαθησιακών στόχων).

Παράλληλα, φαίνεται ότι συνειδητοποιούν τους κινδύνους που ελλοχεύουν για τους μικρούς μαθητές από την αλόγιστη χρήση των νέων τεχνολογιών τόσο στο σπίτι όσο και στο σχολείο και προκρίνουν την αυστηρά οργανωμένη επαφή των νηπίων με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές μέσα στα πλαίσια της οργανωμένης σχολικής μονάδας. Οι ανησυχίες οι οποίες εκφράζονται από τις νηπιαγωγούς σχετίζονται κατά κύριο λόγο με τις επιδράσεις της μη συστηματικής και της πολύωρης χρήσης του υπολογιστή στην κοινωνική συμπεριφορά

και την υγεία των μικρών μαθητών.

Έτσι, προχωρούν σε συγκεκριμένες προτάσεις αναφορικά με τους τρόπους ένταξης των νέων τεχνολογιών στο νηπιαγωγείο, όπως επίσης και όσον αφορά τα χρονικά περιθώρια τα οποία θα πρέπει να διέπουν την επαφή των νηπίων με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, προτάσεις που σε γενικές γραμμές είναι συμβατές με τις υποδείξεις της σχετικής βιβλιογραφίας, χωρίς να αποφεύγονται βέβαια και κάποιες υπερβολές. Τέλος, επισημαίνουν τη σημασία του ρόλου των εκπαιδευτικών ως ρυθμιστών της γνωριμίας των νηπίων με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, παράλληλα όμως υποδεικνύουν την αδυναμία των εν ενεργεία νηπιαγωγών να εκμεταλλευτούν τις νέες δυνατότητες που τους προσφέρονται από τις νέες τεχνολογίες λόγω έλλειψης της σχετικής κατάρτισης και υπογραμμίζουν την ανάγκη παροχής της αντίστοιχης εκπαίδευσης και επιμόρφωσης. □

**Και μην ξεχνάτε το ...ραντεβού σας με την
1η ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ**

Για τα πρότυπα των νέων στην κοινωνία και στην εκπαίδευση

στις 29 Νοέμβρη 2003 (10.00 π.μ. - 18.00 μ.μ.)

Εισηγούνται οι:

- **Καραποστόλης Βασίλης**, Σύγχρονη Εκπαίδευση, τεύχος 129
- **Πανούσης Γιάννης**, Σύγχρονη Εκπαίδευση, τεύχος 130
- **Πατέλης Δημήτρης**, Σύγχρονη Εκπαίδευση, τεύχος 130
- **Νούτσος Παναγιώτης**, Σύγχρονη Εκπαίδευση, τεύχος 131

Οργανωτικά κείμενα:

- Σ.Ε., «Μια συζήτηση για τα πρότυπα στην κοινωνία και στην εκπαίδευση» **γιατί ...παραμονεύει το ασήμαντον** - Ένα θέμα που προσφέρεται για να εισάγει μια νέα αντίληψη για την επικοινωνία-, Σύγχρονη Εκπαίδευση, τεύχ. 129
- Σ.Ε., «Για τα πρότυπα στην κοινωνία και στην εκπαίδευση» -Η προετοιμασία της «1ης Εναλλακτικής Ημερίδας Επιστημονικού Διαλόγου», εξελίσσεται, ας ενδιαφερόμαστε όλοι για έναν ενημερωμένο εκπαιδευτικό-, Σύγχρονη Εκπαίδευση, τεύχ. 130

Οργάνωση: Σύγχρονη Εκπαίδευση
Πληροφορίες (για την Ο.Ε.): **ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ**
τηλ. 210-8823762 — Fax: 210-8827825 — e-mail: sygekpr@hol.gr